

Høy pris for billig kjøtt

– Forbruk, prisutvikling og klimagassutslipp fra matvarer 1979 – 2016

Av Liv Thoring

Tittel Forbruk, prisutvikling og klimagassutslipp fra matvarer 1979 – 2016

Forfatter Liv Thoring

Utgivelse 1/2018

Utgiver Framtiden i våre hender, Mariboegate 8, 0183 Oslo

Ansvarlig redaktør Anja Bakken Riise

Faglig kvalitetssikrer Håkon Lindahl

Forsidefoto iStockphoto

*Det oppfordres til å sitere og bruke opplysninger fra denne rapporten.
Framtiden i våre hender oppgis som kilde.*

Innhold

SAMMENDRAG	3
INNLEDNING	4
KONSUMPRISUTVIKLING FOR MATVARER I NORGE I PERIODEN 1979-2016.....	5
UTVIKLINGEN I MATVAREFORBRUKET I PERIODEN 1979 TIL 2016.....	6
GJENNOMSNIITTLIG KLIMAGASSUTSLIPP FRA DITT OG MITT MATFORBRUK.....	8
FRAMTIDEN I VÅRE HENDERS POLITISKE KRAV	11
VEDLEGG 1	12
VEDLEGG 2	13

Sammendrag

Formålet med denne rapporten er å vise prisutvikling og endring i det norske folks forbruk av våre viktigste matvarer, og hvorvidt utviklingen er i samsvar med Norges offisielle kostholdsråd og mål for reduserte klimagassutslipp.

Tallene er brutt ned på personnivå, og viser hvor mange kilo hver av oss i gjennomsnitt spiste av forskjellige matvarer i perioden 1979 til 2016, og hvor mye klimagassutslipp matforbruket i 2016 genererte.

I 2016 spiste du og jeg i gjennomsnitt ca. 80 kilo kjøtt, 80 kilo grønnsaker og 80 kilo kornprodukter. Men klimagassutslippene disse 3 matvaregruppene genererte var svært forskjellige. Kjøttforbruket hadde nesten 10 ganger så høyt klimagassutslipp som grønnsakene, og over 11 ganger så høyt utslipp som kornvarene vi spiste.

Vi har et svært høyt kjøttforbruk, og helsemyndighetene mener over 50 prosent norske menn og en tredel norske kvinner spiser mer kjøtt enn det som er bra for helsa. Vårt høye kjøttforbruk er heller ikke bærekraftig.¹ Av hensyn til både helse, klima, miljø og dyrevelferd, bør kjøttforbruket derfor reduseres betydelig.

Da er det et tankekors at kjøtt har hatt en vesentlig lavere konsumprisvekst enn all annen mat i denne undersøkelsen. Kjøtt er kunstig billig i Norge, fordi produktet blir kraftig subsidiert, og fordi matvarekjedene, i konkurranse med andre kjeder, fritt kan selge billig lokkekjøtt med tap (som ribbe til 19,90,- før jul).

I 1979 spiste hver av oss drøyt 54 kilo kjøtt i året. I 2016 spiste vi nesten 81 kilo (grensehandel inkludert), og vi spiste nesten dobbelt så mye kjøtt som fisk (46 kilo). Forbruket av kjøtt har økt kraftig, i motsetning til fiskeforbruket. Fisk har hatt en langt høyere prisutvikling enn generell konsumprisutvikling her i landet, mens kjøtt har blitt langt billigere. Pris er derfor et effektivt virkemiddel for å påvirke folks matvaner.

For å redusere det høye forbruket av kjøtt, mener Framtiden i våre hender det trengs politiske grep for å få matvarepriser som støtter opp under kostholdsråd og gjeldende klima- og miljøpolitikk. Det innebærer først og fremst at kjøtt må bli dyrere, men også at vegetarmat, frukt og grønt bør bli billigere.

Framtiden i våre hender mener følgende bør gjennomføres:

- Innføre et forbud mot at butikkjedene kan selge mat med tap. Siden dagligvarekjedene selger kjøtt med langt lavere fortjeneste enn andre varer, vil et slikt tiltak føre til at kjøtt blir dyrere.
- Innføre full MVA på kjøtt, og fjerne MVA-en på frukt, grønt og vegetarmat.
- Innføre en kjøttavgift.

¹ <https://www.framtiden.no/myteknusing/sju-myter-om-kjott.html>

Innledning

Ifølge «Paris-avtalen»² skal verden begrense den globale oppvarmingen til «godt under 2 grader». Avtalen har også et mål om netto-null utslipp (dvs. balanse mellom menneskeskapte utslipp og opptak av klimagasser) i andre halvdel av århundret. Avtalen slår fast at alle land er forpliktet til å utarbeide nasjonale utslippsmål. Norge har gjennom EU forpliktet seg til å kutte 40 prosent innen 2030 fra 1990-nivået.³

Norges utslipp av klimagasser var i 2016 på 53,4 millioner tonn CO₂-ekvivalenter, ifølge foreløpige tall fra Statistisk sentralbyrå.⁴ Det er 1,7 millioner tonn høyere enn i 1990, og innebærer en økning på 3,3 prosent. Til sammenligning var Sveriges utslipp i 2016 på 53,6 millioner tonn CO₂-ekvivalenter, det vil si om lag 25 prosent lavere enn nivået i 1990 (også foreløpige tall).

Norge og Sverige hadde dermed like høye klimagassutslipp i 2016. Problemet er bare at Sverige med sine 10 093 734⁵ innbyggere er nesten dobbelt så mange som oss. Kari og Ola har altså om lag dobbelt så høyt klimagassutslipp per innbygger som svenskene. Selv om vi ser bort fra oljesektoren, som står for 28 prosent av Norges utslipp, er utslippene per innbygger vesentlig høyere i Norge enn i Sverige.

James Hansen sa det tidligere i år: Norge er klimaverstingen i Norden.⁶ Innlandsutslippene blir, ifølge forsker Glen Peters ved Cicero, i tillegg mer enn tidoblet dersom utslipp fra forbruk av eksportert olje og gass blir tatt med i regnestykket.⁷ Norge har en stor klimajobb å gjøre, og det haster. Vi må redusere utslipp innen alle sektorer.

I tillegg til forbrenning av fossil energi er matproduksjon en av de viktigste kildene til menneskeskapte klimagassutslipp, og husdyrhold alene står for 14,5 prosent ifølge FAO.⁸ Å produsere kjøtt er også mer energikrevende, arealkrevende og vannkrevende enn å produsere plantekost.

Her i landet har vi et høyt kjøttforbruk. Målt per innbygger spiser vi nesten dobbelt så mye kjøtt som verdensgjennomsnittet.⁹ Derfor gir det store miljø- og klimagevinster å redusere kjøttproduksjonen og forbruket. Helsedirektoratet anbefaler at mengden rødt kjøtt og bearbejdede produkter av rødt kjøtt begrenses til 500 gram per uke. Det tilsvarer 2-3 middager og litt kjøttpålegg. Men den siste Norkostundersøkelsen fra 2010-11 viste at gjennomsnittlig inntak var ca. 620 gram i uken blant kvinner og ca.

² Statsministerens kontor: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/paris-avtalen-om-klima-vedtatt/id2467187/>

³ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/norge-skal-kutte-utslipp-av-klimagasser/id2509867/>

⁴ <https://www.ssb.no/natur-og-miljo/statistikker/klimagassn/aar-forelopige>

⁵ SCB <http://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/>

⁶ <https://radikalportal.no/2017/05/23/klimaforsker-james-hansen-norge-er-klimaverstingen-i-norden/>

⁷ <https://www.framtiden.no/201112015391/aktuelt/klima/norge-verst-i-verden.html>

⁸ FAO: <http://www.fao.org/3/i3437e.pdf>

⁹ Snittet i verden var ca. 43 kilo i 2013, ifølge FAOSTAT. <http://faostat.fao.org>. Food Balance → Food Supply - Livestock and Fish Primary Equivalent

1020 gram i uken blant menn, og at mer enn halvparten av norske menn og en tredel av norske kvinner spiser mer kjøtt enn anbefalt. Siden 2010 har vårt årlige kjøttforbruk økt ytterligere.¹⁰

Miljødirektoratet ga tidligere i år ut rapporten «Klimatiltak i jordbruk og matsektoren. Kostnadsanalyse av fem tiltak».¹¹ Rapporten konkluderer med at det desidert mest effektive og lønnsomme klimatiltaket i jordbrukssektoren er å erstatte storfekjøtt med fisk og vegetabilsk mat. Tiltaket innebærer at produksjonen av såkalte ammekyr reduseres med 60 prosent sammenlignet med 2013. Ammekyr avles opp til kun kjøttproduksjon, og ikke som den tradisjonelle norske produksjonen med kombinert kjøtt- og melkeproduksjon. Klimagassutslippene i Norge vil med dette tiltaket reduseres med 520 000 tonn årlig i gjennomsnitt i perioden 2020-2050, og med nær en million CO₂-ekvivalenter når tiltaket er fullt implementert i 2050.

Et viktig virkemiddel for å dreie matforbruket i ønsket og nødvendig retning, er å øke utsalgsprisen for kjøtt. Kjøtt er billig i Norge fordi produksjonen blir kraftig subsidiert, og fordi matvarekjedene selger kjøtt med tap for å lokke til seg kunder.¹²

Konsumprisutvikling for matvarer i Norge i perioden 1979-2016

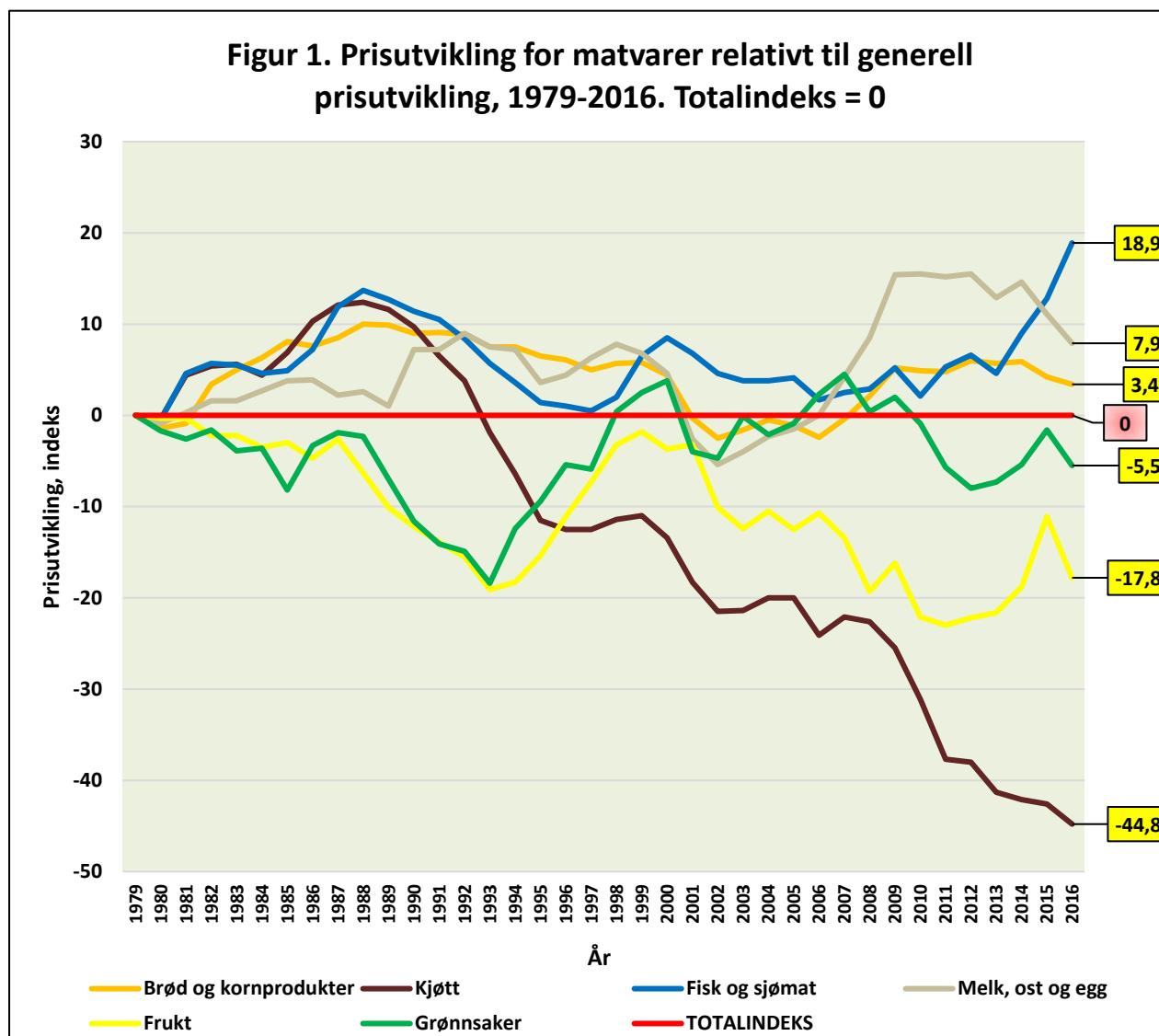
Figur 1 viser prisutviklingen siden 1979 for de vanligste matvaregruppene.¹³ Vi ser at kjøtt har hatt den laveste prisveksten av samtlige basismatvarer som er tatt med i denne oversikten, mens fisk og sjømat har økt mest i pris. Både frukt og grønnsaker har hatt en lavere prisvekst enn den gjennomsnittlige prisveksten, men kjøtt skiller seg ut med en prisvekst som ligger langt under alle andre matvarer.

¹⁰ <https://helsedirektoratet.no/Lists/Publikasjoner/Attachments/1414/Utviklingen-i-norsk-kosthold-2017-IS-2680.pdf>

¹¹ <http://www.miljodirektoratet.no/no/Nyheter/Nyheter/2017/Februar-2017/Fem-rimelige-eller-lonnsomme-klimatiltak-i-jordbruket/>

¹² <https://www.framtiden.no/201509156830/rapporter/forbruk/gronnsaksspiserne-sponser-kjottspiserne.html>

¹³ Hentet fra Statistisk sentralbyrå, Tabell: 03014: Konsumprisindeks, etter konsumgruppe, undergruppe 1. omregnet til totalindeks = 0.

Kilder: SSB, Tabell: 03014: Konsumprisindeks, etter konsumgruppe, undergruppe 1. Omregnet til totalindeks = 0.

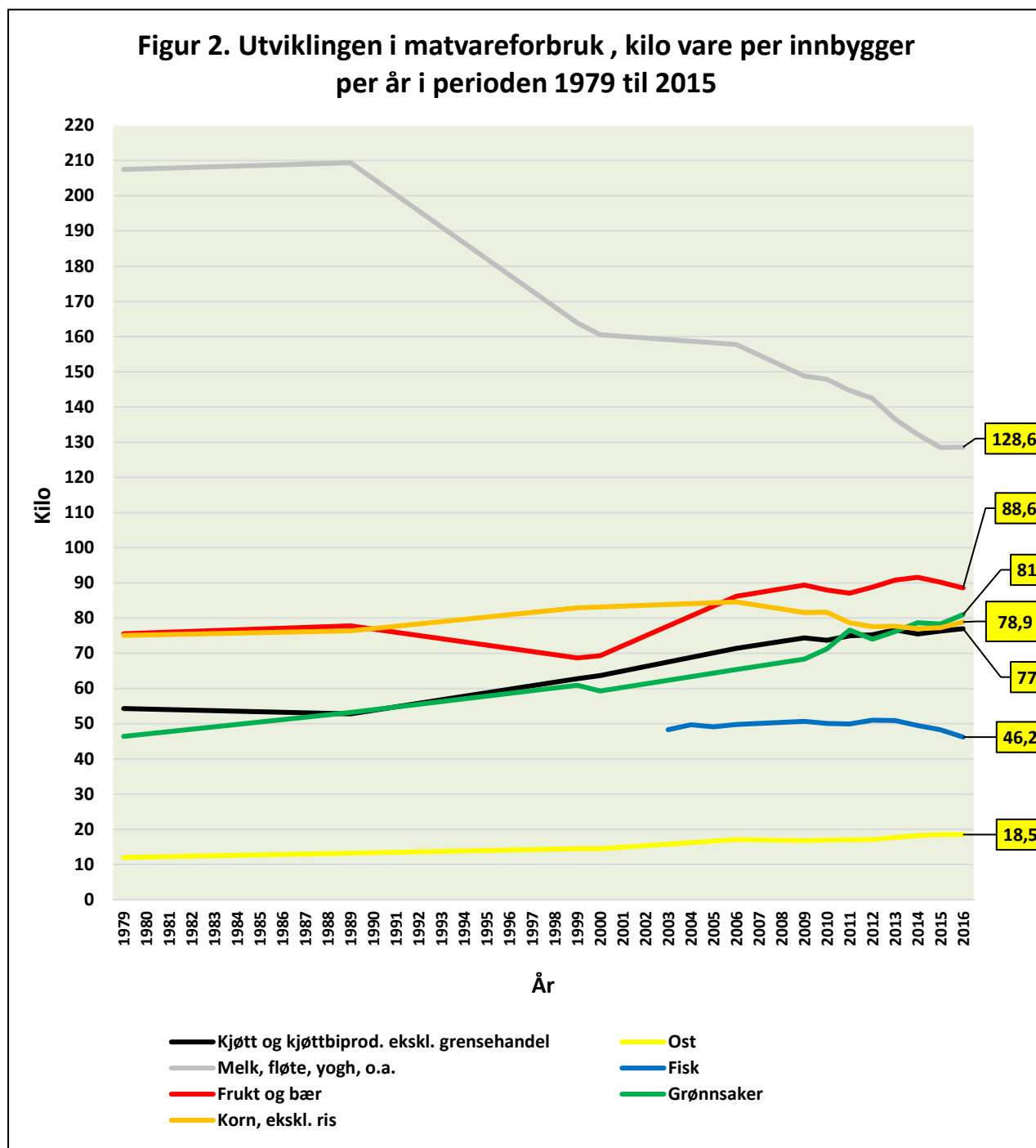
<https://www.ssb.no/statistikkbanken/selectvarval/define.asp?SubjectCode=al&ProductId=al&MainTable=KpiAarA&contents=Aarsendring&PLanguage=0&Qid=0&nvl=True&mt=1&pm=&SessID=16132380&FokusertBoks=1&gruppe1=Hele&gruppe2=Hele&VS1=CoiCopNiv4&VS2=&CMSSubjectArea=priser-og-prisindekser&KortNavnWeb=kpi&StatVariant=&Tabstrip=SELECT&aggresestnr=1&checked=true>

Utviklingen i matvareforbruket i perioden 1979 til 2016

I figur 2 under har vi på bakgrunn av Helsedirektoratets tall¹⁴ illustrert utviklingen når det gjelder hvor mange kilo hver av oss i gjennomsnitt spiser av de samme matvaregruppene.

¹⁴ Helsedirektoratet: Utviklingen i norsk kosthold 2017.

<https://helsedirektoratet.no/Lists/Publikasjoner/Attachments/1414/Utviklingen-i-norsk-kosthold-2017-IS-2680.pdf>

2016-tallene er foreløpige, og utkom des. 2017

Poteter er ikke inkludert i grønnsaker og ris er ikke inkludert i kornprodukter, men ris utgjør bare knappe 6 prosent av alle kornproduktene vi spiser.

I tallet for kjøtt er kjøttbiprodukter og viltkjøtt inkludert, men ikke grensehandel – som utgjorde 3,7 kilo per person i 2016 – Jfr. vedlegg 1.

Figuren viser utviklingen i perioden 1979 - 2015. Vi ser at forbruket av kjøtt og frukt har økt ganske mye.

Forbruket av ost har også økt, mens forbruket av melk og melkeprodukter for øvrig har falt en god del. Fallet var sterkest i perioden 1989 til 2005.

Fiskeforbruket har i perioden 2005 til 2015 holdt seg stabilt, på tross av klare anbefalinger fra helsemyndighetene om å øke inntaket. Fisk har også hatt den kraftigste prisøkningen.

Gjennomsnittlig klimagassutslipp fra ditt og mitt matforbruk

I tabell 1 under har vi sammenstilt gjennomsnittlige klimagassutslipp fra forskjellige matvarer med prisutviklingen for de samme matvarene. Utslippstallene gjelder CO₂-ekvivalenter, altså alle klimagasser omregnet til CO₂. I tillegg har vi lagt inn forbruket i kilo per person i 2016, og hvor mange CO₂-ekvivalenter dette representerte for hver av oss i gjennomsnitt i 2016.

For totalt kjøttforbruk har vi her inkludert grensehandel – som for 2016 utgjorde 3,7 kilo per person, slik at totalt kjøttforbruk per person i 2016 var 80,7 kilo. Kjøttforbruket skiller seg ut med svært høyt klimafotavtrykk. Vi ser at produksjonen kjøtt og ost gir de klart høyeste klimagassutslippene per kilo produserte matvare. Vi spiser også så mye av disse matvarene, at de avgir de høyeste klimagassutslippene av alle typer mat i vår oversikt. Vi drikker også svært mye melk og spiser forholdsvis store mengder yoghurt og andre konserverte melkeprodukter, slik at klimagassutslippet fra disse produktene er ganske nært opp til utslippene for ost.

Vi så i figur 1 over at kjøtt er den matvaren som har hatt lavest prisvekst i perioden. Fisk har i gjennomsnitt langt lavere klimagassutslipp enn kjøtt. Når det er sagt har både villfisket og oppdrettsnæringen andre miljøutfordringer som overfiske, rømming, lakselus samt importert fôr med påfølgende naturinngrep i andre land.

I 2016 spiste vi i gjennomsnitt nesten dobbelt så mange kilo kjøtt som fisk. Siden 1979 har fisk blitt dyrere sammenlignet med den generelle prisutviklingen, mens kjøtt har blitt langt billigere. Pris er et effektivt virkemiddel for å påvirke folks matvaner.

Tabell 1. Gjennomsnittlige klimagassutslipp i kilo CO2-ekvivalenter				
Matvarer	Konsumpris- utvikling 1979-2016 Totalindeks = 0	Gjennomsnittlige utslipp i kilo CO2e per kilo vare, rangert	Forbruk per person i kg i 2016	Gj.sn. klimagassutslipp per person i 2016
Kjøtt	-44	9,9	80,7	799
Ost	7,9	9	18,5	167
Melk	7,9	1,2	128,6	154
Fisk	18	3	46,2	139
Frukt og bær	-17,8	1,2	88,6	106
Grønnsaker	-5,5	1	81	81
Brød og kornvarer	3,4	0,9	78,9	71

Kilder:

- SSB, Tabell: 03014: Konsumprisindeks, etter konsumgruppe, undergruppe 1. Omregnet til totalindeks = 0.

- <https://www.framtiden.no/gronne-tips/mat/klimagassutslipp-fra-matvarer.html>

- Helsedirektoratet: Utviklingen i norsk kosthold 2017.

<https://helsedirektoratet.no/Lists/Publikasjoner/Attachments/1414/Utviklingen-i-norsk-kosthold-2017-IS-2680.pdf>

Kjøtt er gjennomsnittet av alle sorter og inkluderer kjøttbiprodukter og grensehandel.

Melk gjelder kiloforbruket og inkluderer melk, yoghurt, fløte, rømme o.a. konserverte melkeprodukter.

Fisk inkluderer gjennomsnittet av all fisk - også oppdrettslaks.

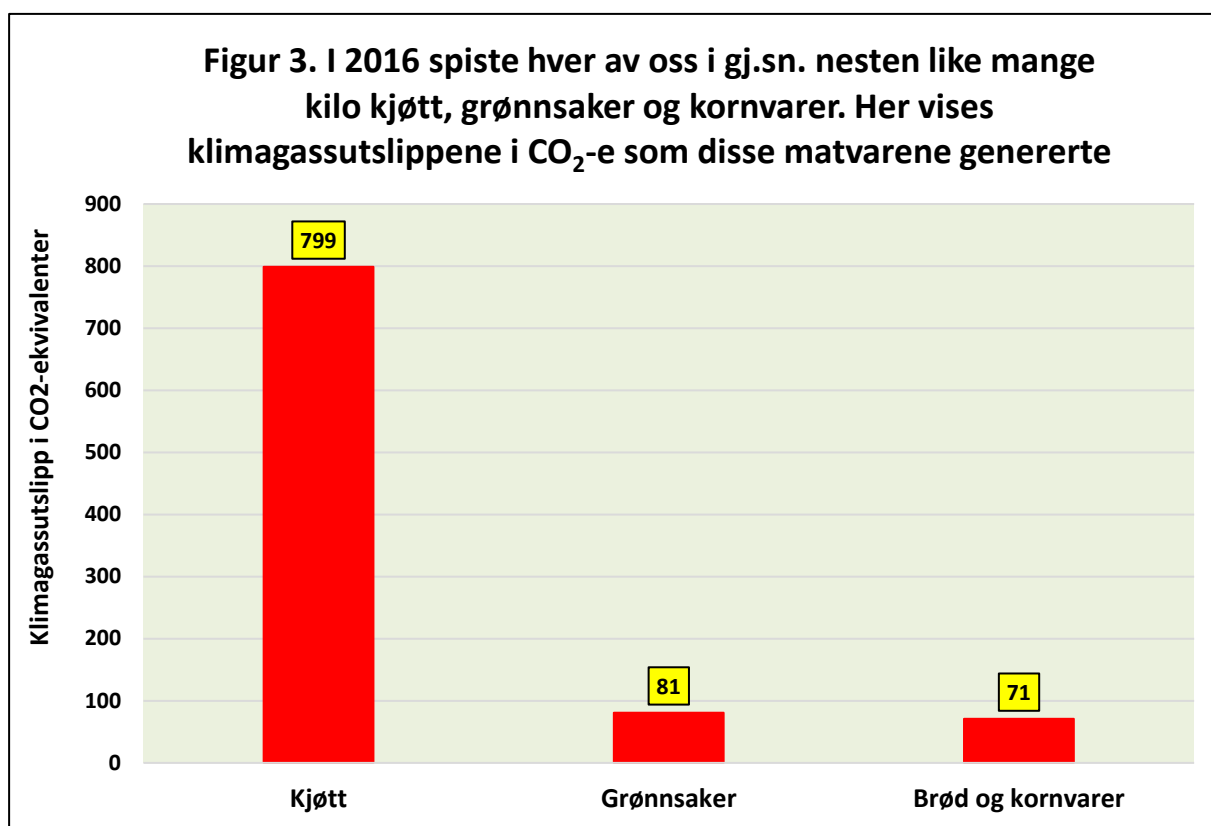
Frukt og bær inkluderer både norskprodusert og importert.

Grønnsaker inkluderer både fine og grove samt import.

I 2016 spiste du og jeg i gjennomsnitt omlag 80 kilo kjøtt, 80 kilo grønnsaker og 80 kilo kornprodukter. Men klimagassutslippene disse tre matvaregruppene genererte var svært forskjellige.

I figur 3 under har vi illustrert klimagassutslippene hver av oss i gjennomsnitt genererte fra disse tre matvaregruppene. Vi ser at kjøttforbruket hadde nesten 10 ganger så høyt klimafotavtrykk som grønnsaksforbruket, og da er finere varer som drivhustomater og importerte grønnsaker inkludert i tallene. Kjøttforbruket vårt hadde over 11 ganger så høyt utslipp som kornvarene vi spiste.

Poteter og ris er ikke inkludert i tallene. Jfr. figur 2.

Framtiden i våre henders politiske krav

For å redusere det høye forbruket av kjøtt, mener Framtiden i våre hender det trengs politiske grep for å få matvarepriser som støtter opp under kostholdsråd og gjeldende miljøpolitikk. Det innebærer først og fremst at kjøtt må bli dyrere, men også at vegetarmat, frukt og grønt bør bli billigere. Følgende bør gjennomføres:

Framtiden i våre hender mener følgende bør gjennomføres:

- Innføre et forbud mot at butikkjedene kan selge mat med tap. Siden dagligvarekjedene selger kjøtt med langt lavere fortjeneste enn andre varer, vil et slikt tiltak føre til at kjøtt blir dyrere.
- Innføre full MVA på kjøtt, og fjerne MVA-en på frukt, grønt og vegetarmat.
- Innføre en kjøttavgift.

Vedlegg 1

Helsedirektoratet, Utvikling i norsk kosthold, 2017

<https://helsedirektoratet.no/Lists/Publikasjoner/Attachments/1414/Utviklingen-i-norsk-kosthold-2017-IS-2680.pdf>

Matvareforbruk på engrosnivå i kilo per innbygger per år

● TABELL 1. MATVAREFORBRUK PÅ ENGROSNIVÅ. KG PER INNBYGGER PER ÅR¹.

	1953 - 55 ¹	1979	1989	1999	2000	2006	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016*
Korn, som mel (ekskl. ris)	97,2	75,1	76,4	82,9	81,4	84,6	81,6	81,1	78,7	77,6	77,7	77,0	77,3	78,9
Ris	1,5	2,5	3,1	3,5	3,7	4,2	4,8	4,8	4,8	4,4	4,4	4,5	5,0	4,7
Poteter, friske ²	92,5	62,6	52,0	32,1	33,0	28,1	20,9	22,2	20,0	26,7	23,7	24,2	18,7	25,2
Potetprodukter ²		11,3	19,2	29,7	27,3	33,4	30,4	32,8	29,6	28,1	27,6	27,8	25,8	26,8
Poteter til potetmel ²	14,6	8,1	8,8	7,7	8,2	10,2	7,3	6,9	8,6	7,7	8,0	13,6	6,8	9,8
Sukker, honning o.l.	40,1	44,7	40,5	43,6	43,2	34,4	31,9	30,9	30,1	29,0	27,7	27,9	27,0	26,8
Erter, nøtter o.l. ³		7,1	8,5	6,1	6,1	7,3	8,1	7,4	7,5	7,5	7,3	7,7	8,0	7,9
Kakao og kakao- produkter			3,9	3,1	3,7	5,9	6,0	6,3	6,4	6,3	6,5	6,2	6,3	6,2
Grønnsaker	35,4	46,4	53,2	60,9	59,3	65,4	68,4	72,0	76,6	74,0	76,2	78,7	77,4	81,0
Frukt og bær	41,2	75,6	77,8	68,7	69,3	86,2	89,4	88,0	87,1	88,8	90,8	91,6	90,2	88,6
Kjøtt ⁴	33,3	51,1	49,7	59,5	60,5	66,3	69,4	68,6	70,1	70,6	72,1	70,8	71,4	72,2
Kjøttbiprodukter	2,4	3,2	3,1	3,3	3,2	5,1	5,0	5,1	4,9	4,7	4,6	4,7	4,9	4,8
Egg	7,4	10,8	11,6	10,8	10,4	11,0	11,9	11,9	12,0	12,6	12,6	13,0	12,8	13,1
Helmelk	194,5	160,1	63,6	32,4	30,3	24,2	19,5	19,1	18,5	18,1	17,7	17,3	17,0	16,7
Lettmelk			79,3	72,6	60,0	58,3	53,6	51,9	50,1	48,4	46,4	44,0	41,7	40,1
Mager melk ⁵	10,0	26,3	32,2	22,2	31,8	27,3	28,7	28,5	28,1	27,8	28,0	28,7	28,7	28,2
Yoghurt				6,7	6,8	8,2	9,2	9,1	9,2	9,1	9,4	9,9	10,3	10,4
Konserverte melkeprodukter	3,2	14,5	18,5	23,3	24,9	31,7	31,0	32,4	31,0	31,4	27,5	24,8	23,4	25,9
Fløte, rømme (som 38 % fett)	5,0	6,6	6,9	6,7	6,7	8,1	6,8	6,9	7,8	7,7	7,5	7,5	7,4	7,3
Ost	8,0	12,0	13,2	14,5	14,5	17,1	16,8	16,9	17,0	17,1	17,7	18,2	18,5	18,5
Smør, inkl. smør i margarin	3,8	5,4	3,3	3,3	3,3	3,3	2,9	3,0	3,3	3,6	3,3	3,3	3,3	3,3
Margarin	24,2	15,2	13,0	12,1	11,1	9,8	10,3	9,9	9,6	9,3	10,0	9,5	9,2	9,4
herav lettmargin		0,2	1,9	2,5	2,5	2,6	2,5	2,3	2,3	2,0	2,0	2,0	1,9	1,9
Annet fett	3,8	4,9	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
Folkemengde 1000 stk.	3394	4073	4227	4462	4491	4661	4829	4889	4953	5019	5080	5137	5190	5236

* Foreløpige tall.

¹ Det er foretatt en rekke revisjoner i tallseriene for flere matvaregrupper siden 1950-årene, mer informasjon om dette finnes i den detaljerte versjonen av rapporten Utviklingen i norsk kosthold 2017. Fiskestatistikken er vist i tabell 2.

² Potetprodukter er omregnet til friske poteter f.o.m. 1999, hele tidsserien for potetmel er omregnet til friske poteter.

³ Tørre erter, bønner, linser og andre belgvekster, nøtter, peanøtter og oljeholdige frø.

⁴ Ekskl. kjøttbiprodukter og grensehandel, inkl. hval og vilt.

⁵ Omfatter skummet melk og lettmelk med høyst 0,7 % fett.

Vedlegg 2

Framtiden i våre hender, Klimagassutslipp fra matvarer 2015

<https://www.framtiden.no/gronne-tips/mat/klimagassutslipp-fra-matvarer.html>

Vare	Kategori	kgCO ₂ /kg vare	kgCO ₂ /1000kcal
Bønner (tørkede)	Belgvekster	0,7	0,2
Erter (tørkede)	Belgvekster	0,7	0,2
Appelsinjuice	Diverse	1,0	2,3
Sukker	Diverse	1,2	0,3
Egg	Diverse	1,8	1,3
Sild (filet)	Fisk og sjømat	0,9	0,4
Makrell (frossen, filet)	Fisk og sjømat	1,0	0,5
Sei (frossen, filet)	Fisk og sjømat	2,6	3,8
Torsk (filet)	Fisk og sjømat	2,8	3,7
Reker	Fisk og sjømat	3,0	9,0
Laks (oppdrett, filet)	Fisk og sjømat	3,2	1,6
Hyse (filet)	Fisk og sjømat	3,8	5,7
Jordbær (norske)	Frukt og bær	0,2	0,6
Epler (norske)	Frukt og bær	0,3	0,6
Pærer (norske)	Frukt og bær	0,3	0,6
Epler (europeiske)	Frukt og bær	0,6	1,2

Vare	Kategori	kgCO ₂ /kg vare	kgCO ₂ /1000kcal
Kiwi	Frukt og bær	1,2	2,0
Epler (ikke-europeiske)	Frukt og bær	1,3	2,7
Banan	Frukt og bær	1,3	1,6
Honningmelon	Frukt og bær	1,3	3,5
Vannmelon	Frukt og bær	1,3	3,7
Hodekål	Grønnsaker	0,3	1,0
Blomkål (norsk)	Grønnsaker	0,4	1,5
Brokkoli (norsk)	Grønnsaker	0,4	1,2
Kinakål (norsk)	Grønnsaker	0,4	2,3
Purre (norsk)	Grønnsaker	0,4	1,3
Salat (norsk)	Grønnsaker	0,4	3,2
Løk (norsk)	Grønnsaker	0,5	1,7
Blomkål (importert)	Grønnsaker	0,7	3,0
Brokkoli (importert)	Grønnsaker	0,7	2,4
Kinakål (importert)	Grønnsaker	0,7	4,7
Purre (importert)	Grønnsaker	0,7	2,5
Salat (importert)	Grønnsaker	0,7	6,4
Løk (importert)	Grønnsaker	0,8	2,5
Agurk (importert)	Grønnsaker	1,2	10,9
Tomater (importert)	Grønnsaker	1,2	9,2

Vare	Kategori	kgCO ₂ /kg vare	kgCO ₂ /1000kcal
Avokado	Grønnsaker	1,3	0,7
Agurk (norsk)	Grønnsaker	3,5	31,8
Tomater (norske)	Grønnsaker	3,5	19,4
Paprika	Grønnsaker	4,0	13,3
Kylling	Kjøtt	3,0	2,8
Svinekjøtt	Kjøtt	4,5	2,1
Fårekjøtt	Kjøtt	17,0	8,1
Storfekjøtt	Kjøtt	22,7	13,6
Byggryn	Kornvarer	0,8	0,2
Havregryn	Kornvarer	0,8	0,2
Müsli	Kornvarer	0,8	0,2
Brød	Kornvarer	0,9	0,3
Ris	Kornvarer	4,0	1,2
Melk (hel)	Meieriprodukter	1,2	1,9
Melk (lett)	Meieriprodukter	1,2	2,8
Melk (skummet)	Meieriprodukter	1,2	3,6
Iskrem (fløtebasert)	Meieriprodukter	1,2	0,6
Fløte (38% fett)	Meieriprodukter	6,8	1,9
Brunost	Meieriprodukter	9,0	2,0
Gulost	Meieriprodukter	9,0	2,6

Vare	Kategori	kgCO ₂ /kg vare	kgCO ₂ /1000kcal
Smør	Meieriprodukter	14,0	1,9
Gulrot	Rotgrønnsaker	0,3	0,9
Kålrot	Rotgrønnsaker	0,3	0,9
Pastinakk	Rotgrønnsaker	0,3	0,5
Persillerot	Rotgrønnsaker	0,3	0,7
Sellerirot	Rotgrønnsaker	0,3	1,2
Poteter (norske)	Rotgrønnsaker	0,4	0,9
Poteter (importerte)	Rotgrønnsaker	0,6	1,0
Rapsolje	Vegetabilskfett	1,3	0,1
Margarin (40% fett)	Vegetabilskfett	1,5	0,4
Margarin (80% fett)	Vegetabilskfett	1,5	0,2
Druer	Frukt og bær	1,3	2,1
Hvetemel	Kornvarer	0,8	0,2
Yoghurt	Meieriprodukter	1,2	1,7
Rømme (lett)	Meieriprodukter	6,8	3,6

Utslippstallene gjelder CO₂-ekvivalenter, altså alle klimagasser omregnet til CO₂.

- Tallene er hentet fra Bioforsk-rapporten [Klimavennlig mat i sykehjem](#) (Hille og Nymoen, 2012), som inneholder en metastudie av rundt 80 livssyklusanalyser for mat- og drikkevarer, og fra CICERO-rapporten [Climate Footprints of Norwegian Dairy and Meat](#) (CICERO, 2016). Utslippstallene inkluderer hele verdikjeden fra åker (inkludert innsatsfaktorer som gjødsel osv) til butikk.
- Tallene er omtrentlige. Det kan være betydelige avvik mellom produksjonsformer og produksjonsland. Utslippstallene må derfor ses på som veiledende, og ikke absolutte. For mer informasjon om avvik, se Nymoen og Hille (2012).
- Utslipp per energienhet er beregnet ut fra [Matvaretabellen](#).